

**PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
W POWIECIE MIŃSKIM
na lata 2015-2017**

Mińsk Mazowiecki, styczeń 2015

WSTĘP

System pieczy zastępczej to system zintegrowanych działań osób i instytucji mających na celu zapewnienie właściwej opieki i wychowania dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej.

Podstawę prawną opracowania Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2015 – 2017 stanowi art. 180 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Program został przygotowany w oparciu o diagnozę sytuacji rodzinnej pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie powiatu mińskiego oraz o aktualne potrzeby wynikające z konieczności umieszczania dzieci poza rodzinami biologicznymi. Przy opracowaniu niniejszego dokumentu wykorzystano: sprawozdania rzeczowo finansowe z wykonywania przez powiat zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, dane z GUS, sprawozdania i informacje własne pcpo oraz publikacje naukowe i dostępne badania diagnozujące sytuację rodzin zastępczych.

Celem programu jest rozwój nowych i wsparcie istniejących form pieczy zastępczej na terenie powiatu mińskiego oraz zapewnienie dzieciom pozbawionym opieki rodzicielskiej pieczy zastępczej, organizowanie pomocy dla osób usamodzielnianych poprzez wspieranie procesu usamodzielnienia, jak również organizowanie różnorodnych form wsparcia dla osób prowadzących różne formy pieczy zastępczej. Program jest kontynuacją działań podjętych w dotychczas obowiązującym „Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej w powiecie mińskim na lata 2012 – 2014”.

Przedstawiony program służy usystematyzowaniu i ukierunkowaniu działań, ustaleniu priorytetów i zakresu prowadzonej działalności na rzecz rozwoju pieczy zastępczej w powiecie mińskim oraz jest podstawą do pozyskiwania środków finansowych w ramach ogłaszanych przez Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej konkursów ofert dotyczących realizacji rządowych programów w zakresie wspierania rodziny i rozwoju pieczy zastępczej, jak również do pozyskiwania środków finansowych w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

W miarę potrzeb i sytuacji społecznej zadania programu mogą ulegać zmianom i uzupełnieniom.

Przedmiotowy program powiązany jest ponadto z następującymi dokumentami:

1. Konwencja o Prawach Dziecka przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych dnia 20 listopada 1989 roku;
2. „Strategia Rozwoju Lokalnego Powiatu Mińskiego na lata 2008-2020” przyjęta Uchwałą nr XVI/133/08 Rady Powiatu Mińskiego z dnia 3 września 2008r;
3. „Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w Powiecie Mińskim na lata 2006-2016”, przyjęta Uchwałą nr XXX/224/2006 Rady Powiatu Mińskiego z dnia 6 września 2006r.

Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Mińskim na lata 2015 – 2017 będzie realizowany w oparciu o następujące akty prawne:

- Ustawę z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9 poz. 59, z późn. zm.),
- Ustawę z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592, z późn. zm.),

- Ustawę z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. Nr 96, poz. 873, z późn. zm.).
- Ustawę z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U z 2013., poz. 135 z późniejszymi zmianami).

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych powiatu należą:

1. Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych.
2. Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia.
3. Tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych.
4. Prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym.
5. Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka, rodzin pomocowych i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego.
6. Organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania:
 - 1) grup wsparcia,
 - 2) specjalistycznego poradnictwa.
7. Powoływanie centrów administracyjnych do obsługi placówek opiekuńczo-wychowawczych.
8. Wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.
9. Zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich.
10. Kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka.
11. Prowadzenie rejestru danych, o którym mowa w art. 46 ustawy.
12. Finansowanie:
 - 1) świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,

- 2) pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
 - 3) szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego.
13. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego, o którym mowa w art. 187 ust. 3 ustawy.
14. Przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji, o której mowa w art. 193 ust. 8 ustawy.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

1. Realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.
2. Finansowanie pobytu w pieczy zastępczej osób, o których mowa w art. 5 ust. 3 ustawy.
3. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadziła rozwiązania systemowe, które z założenia poprzez intensywną profilaktykę i pracę z rodziną miały się przyczynić do poprawy jakości pełnienia funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez te rodziny i w konsekwencji przeciwdziałają umieszczeniu dzieci w pieczy zastępczej.

Po dwóch latach funkcjonowania nowych rozwiązań analiza niektórych przepisów, a przede wszystkim ich realizacja nie zawsze przyjęła pożądany kierunek. W miesiącu wrześniu 2014r. weszła w życie nowelizacja ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, uwzględniająca zmiany, które mają poprawić funkcjonowanie rozwiązań systemowych oraz przyczynią się do lepszego jakościowo wsparcia rodzin i poprawy opieki nad dziećmi umieszczonymi w pieczy zastępczej.

Najważniejszą zmianą w projektowanej ustawie jest rezygnacja z udziału sądu w wyborze formy pieczy zastępczej, w której dziecko zostanie umieszczone. Ustawa zakłada, że sąd jedynie umieszcza dziecko w pieczy zastępczej, natomiast obowiązek skierowania dziecka do odpowiedniej formy pieczy zastępczej spoczywa na staroście, który wydaje skierowanie dziecka do konkretnej rodziny zastępczej, rodzinnego domu dziecka, czy placówki opiekuńczo-wychowawczej. Kolejna ważna zmiana, którą wprowadza ustawa, to konieczność uzyskania przez kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka zaświadczenia wystawionego przez psychologa. Psycholog będzie oceniał, czy kandydaci mają odpowiednie predyspozycje i motywacje do sprawowania pieczy zastępczej. Ma to już na etapie kwalifikacji wykluczyć osoby, które ze względów psychologicznych nie powinny pełnić roli rodziny zastępczej. Ponadto rozbudowano uregulowania w zakresie obowiązku gromadzenia i przekazywania informacji oraz dokumentacji dotyczących dziecka oraz kontroli sprawowanej przez zarząd powiatu.

Odnosnie zaś do *Rodzinnej pieczy zastępczej* ustawa wprowadza liczne uszczegółowienia dotychczasowych przepisów, m. in. wymagań w stosunku do osób, którym powierza się pełnienie funkcji rodziny zastępczej (niezawodowej, zawodowej) lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka, rejestru zawierającego dane tych osób, umów zawieranych z rodziną zastępczą niezawodową o pełnienie funkcji rodziny zawodowej albo rodzinnego domu dziecka, a także z rodziną zawodową o prowadzenie rodzinnego domu dziecka, rozszerzając, ale także określając krąg osób, które mogą być zatrudnione do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej (od 1 stycznia 2015 r.) nie będzie mógł mieć pod opieką więcej niż 15 rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka.

Istotną rolę w wykonywaniu powyższych zadań odgrywa współpraca interdyscyplinarna różnych służb, instytucji i organizacji pozarządowych, gdyż daje szansę na zwiększenie efektywności działań i skuteczne rozwiązywanie problemów związanych z organizacją pieczy zastępczej.

1. Realizacja „ Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Mińskim na lata 2012-2014”

Zadania określone w „Powiatowym Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012 – 2014” przyjętego Uchwałą Nr XI/111/12 Rady Powiatu Mińskiego z dnia 29 lutego 2012r., w większości zostały zrealizowane w zakresie określonym w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

1. Każdemu dziecku pozbawionemu opieki rodzicielskiej zapewniono pieczę zastępczą w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo – wychowawczych, zarówno na terenie powiatu mińskiego, jak i na terenie innych powiatów.
2. Zatrudniono wymaganą, zgodnie z ustawą, liczbę koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej - łącznie zatrudniono 2 koordynatorów do współpracy z rodzinami zastępczymi funkcjonującymi poniżej 3-ch lat.
3. Zapewniono rodzinom szkolenia mające na celu podnoszenie ich kwalifikacji oraz pomoc i wsparcie w ramach funkcjonujących grup wsparcia.
4. Prowadzono poradnictwo (także prawne) i terapię dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą i ich dzieci oraz dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej.
5. Prowadzono nabór kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.
6. Organizowano szkolenia dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej
7. Kwalifikowanie osób kandydujących do pełnienia funkcji rodziny zastępczej .
8. Rodziny zastępcze otrzymały przysługujące świadczenia na miesięczne utrzymanie dziecka w rodzinie zastępczej, a ponadto funkcjonujące rodziny zastępcze zawodowe otrzymywały wynagrodzenia i pozostałe świadczenia przysługujące zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, tj. środki finansowe pokrycie wydatków związanych z remontem (1 rodzina). Ponadto rodziny zawodowe w okresie czasowego niesprawowania opieki nad dziećmi otrzymały wsparcie rodziny pomocowej.
9. Zapewniono środki na funkcjonowanie instytucjonalnej pieczy zastępczej, tj. 2 placówek opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu mińskiego oraz środki finansowe związane z pokrywaniem wydatków na utrzymanie

dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych na terenie innych powiatów.

10. Zapewniono środki na pomoc pieniężną na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie i zagospodarowanie dla osób usamodzielnianych oraz zapewniono wsparcie dla osób usamodzielnianych, w formie poradnictwa, pomocy w uzyskaniu zatrudnienia oraz odpowiednich warunków mieszkaniowych.
11. Pozyskiwano środki zewnętrzne na realizację Programu. W latach 2012-2014 w ramach „Resortowego Programu Wspierania Rodziny i Systemie Pieczy Zastępczej - asystent rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej” ogłoszonego przez MPiPS powiat miński otrzymał dofinansowanie na wsparcie realizacji zadania dotyczącego zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, zgodnie z wymogami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W związku z powyższym PCPR otrzymał dofinansowanie do zatrudnienia koordynatora tj. 2-uch osób. Całkowity koszt zadania wyniósł 158 505,00 zł, w tym kwota dotacji z budżetu państwa – 71 348,00 zł, wkład własny- 87 157,00 zł.

Niniejszy Program zakłada kontynuację podjętych dotychczas założeń oraz dodatkowo działania wynikające z rozeznania potrzeb w zakresie wspierania pieczy zastępczej.

2. Diagnoza rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. W ustawie wprowadzono pojęcie pieczy zastępczej i wskazano formy, w jakich piecza jest realizowana:

1. *Formy rodzinne, w tym:*

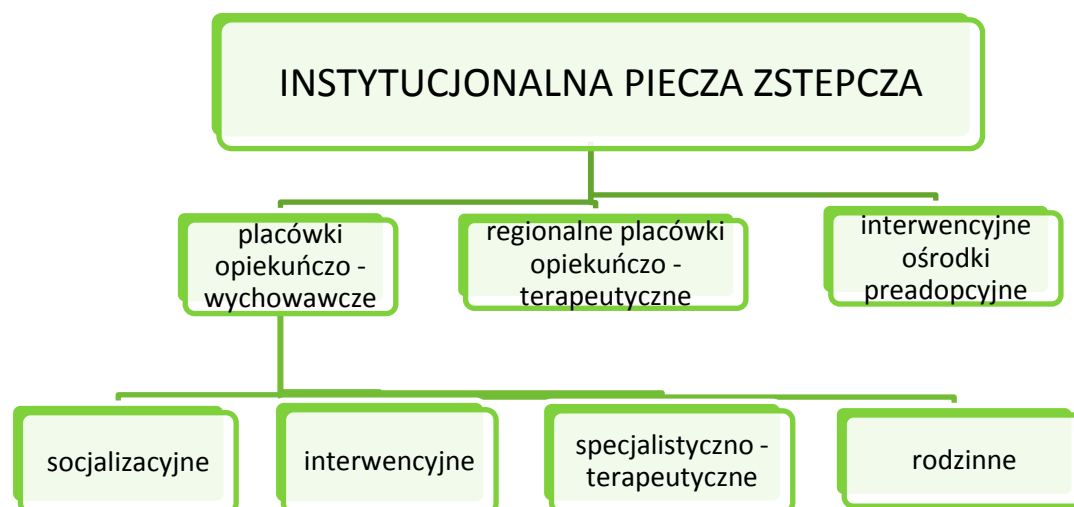
Rodzinę zastępczą lub rodzinny dom dziecka tworzą małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim.

- Rodzinę zastępczą *spokrewnioną* tworzą tylko wstępni lub rodzeństwo dziecka.
- Rodzinę zastępczą *niezawodową, zawodową* lub *rodzinny dom dziecka* tworzą osoby inne niż tworzące rodzinę zastępczą spokrewnioną.

Rodziny zastępcze zawodowe oraz osoby prowadzące rodzinny dom dziecka są zobowiązane do odbycia specjalistycznego szkolenia w rozszerzonej formie i otrzymują za swoją pracę wynagrodzenie. W rodzinach zastępczych zawodowych, w tym samym czasie, nie może przebywać więcej niż troje dzieci lub pełnoletnich wychowanków, chyba że zajdzie konieczność umieszczenia liczniejszego rodzeństwa. Natomiast rodzinny dom dziecka działa na podobnych zasadach jak rodzina zastępcza zawodowa, ale jest przygotowany do sprawowania pieczy nad większą liczbą dzieci, nie więcej jednak niż nad ośmiorgiem.

Na marginesie warto zauważyć problem braku kandydatów na rodziny zastępcze. Jest on problemem nie tylko naszego powiatu. Dotyczy on całej Polski, ale również wiele innych krajów boryka się z podobnym zjawiskiem.

2. Formy instytucjonalne:

Celem pieczy zastępczej jest przede wszystkim praca z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy nie jest to możliwe - dążenie do przysposobienia dziecka. Ponadto pobyt w pieczy zastępczej ma na celu przygotowanie dziecka do samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych, nawiązywania i podtrzymywania bliskich i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, zdobywanie umiejętności społecznych, zaspokajanie potrzeb emocjonalnych oraz bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych dzieci.

2.1. Środowiska rodzinne zagrożone umieszczeniem dzieci w zastępczych formach opieki.

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej podzieliła kompetencje w zakresie pracy z rodziną biologiczną między samorząd gminny i powiatowy. Obowiązki te jednostki samorządu terytorialnego realizować powinny w szczególności poprzez współpracę z sądem i ich organami pomocniczymi, policją, instytucjami oświatowymi, podmiotami leczniczymi, organizacjami pozarządowymi oraz środowiskiem lokalnym. Pomoc rodzinie naturalnej pozostała w gestii gminy, zaś organizację pieczy zastępczej powierzono powiatowi. Osiągnięcie pożądaných efektów jest możliwe poprzez stworzenie lokalnego systemu wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych ukierunkowanego na profilaktykę oraz pracę z rodziną biologiczną. Umieszczenie dziecka w formach pieczy zastępczej ma być ostatecznością, po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej. Współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej należy do zadań własnych gminy. Rodziny przeżywające trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej mogą skorzystać z pomocy asystenta rodziny. W ramach działań profilaktycznych w gminie ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza następujące priorytety:

- 1) obowiązek opracowywania przez samorządy gmin lokalnych programów wspierania rodzin wychowujących małoletnie dzieci,

- 2) konieczność stosowania wczesnej profilaktyki społecznej dla młodych rodzin,
- 3) środowiskowe formy opieki pozarodzinnej dla dzieci i młodzieży w wieku szkolnym,
- 4) wprowadzenie stanowiska asystenta rodziny, który niezależnie od pracowników socjalnych zajmuje się wyłącznie pracą z rodziną.

Wspieranie rodziny powinno opierać się na eliminowaniu sytuacji, w których dziecko musi opuścić rodzinę biologiczną, a tym samym na podejmowaniu działań profilaktycznych, poprzez współpracę różnych instytucji działających na rzecz dziecka i rodziny, w tym jednostek gminnych, powiatowych organizacji pozarządowych i oświatowych. Prowadzenie działań profilaktycznych jest formą tańszą i bardziej skuteczną. W przypadku, gdy zaistnieje konieczność umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, praca z rodziną biologiczną powinna uwzględniać działania związane z jak najszybszym powrotem dziecka do rodziny. Stąd też realizacja założonych celów głównych i szczegółowych określa zbieżne działania zmierzające do wsparcia rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu swoich funkcji, w tym poradnictwo dla rodzin, wsparcie interdyscyplinarne rodzin we współpracy z różnymi instytucjami, organizowanie placówek wsparcia dziennego dla dzieci, pomoc w formie rodzin wspierających oraz asystenta rodziny, tworzenie i realizacja programów wspierających rodzinę.

2.2. Charakterystyka pieczy zastępczej na poziomie ogólnopolskim

Główny Urząd Statystyczny corocznie wydaje raport dotyczący funkcjonowania systemu opieki nad dzieckiem pozbawionym opieki rodzicielskiej, na podstawie danych pozyskanych z instytucji zajmujących się organizacją pieczy zastępczej. Podstawowym źródłem informacji prezentowanych w publikacji są wyniki badań statystycznych prowadzonych przez Główny Urząd Statystyczny, dane pozyskane z Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, Ministerstwa Sprawiedliwości, jak również dane Ministerstwa Finansów.

Opieka oraz wychowanie dzieci i młodzieży pozbawionej całkowicie lub częściowo opieki i wsparcia ze strony rodziny naturalnej, od roku 2012 realizowana jest nie jak dotychczas w ramach zadań pomocy społecznej, a poprzez system instytucjonalnej i rodzinnej pieczy zastępczej.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców umieszcza się je w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych, rodzinach zastępczych lub rodzinnych domach dziecka.

Z danych przedstawionych przez GUS wynika, że od wielu lat można zaobserwować proces powolnego, lecz systematycznego zwiększania udziału rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka w sprawowaniu opieki zastępczej. W 2005 r. w rodzinach zastępczych przebywało 49.667 dzieci, co stanowiło 71% ogółu umieszczonych w pieczy zastępczej dzieci, natomiast w 2012 i 2013r. odpowiednio 57.885 oraz 57.442 dzieci, co wynosiło ok.75% ogółu dzieci przebywających poza rodziną biologiczną.

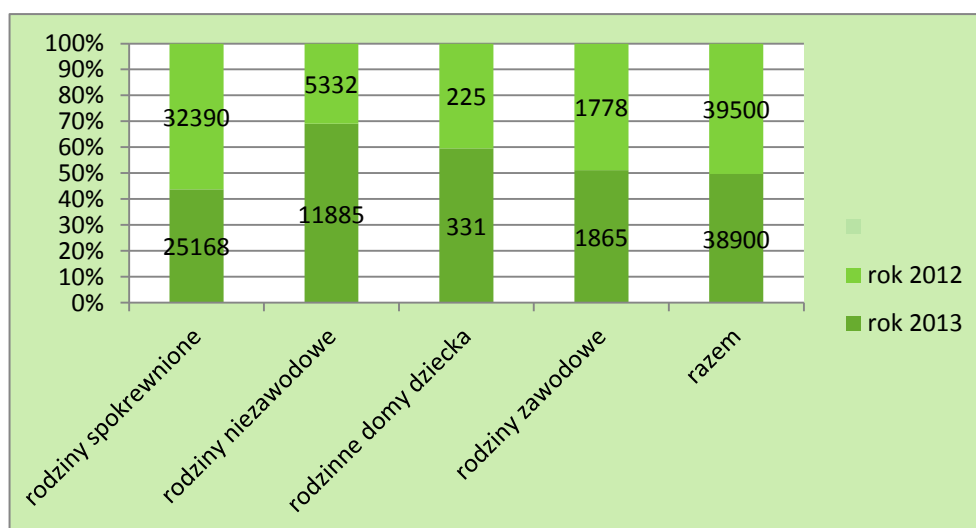
Rodzinne formy pieczy zastępczej.

W końcu 2012 r. na terenie Polski funkcjonowało 39.500 rodzin zastępczych oraz 225 rodzinnych domów dziecka. W roku 2013 liczba rodzin zastępczych nieznacznie uległa

zmniejszeniu do 38.900, natomiast liczba rodzinnych domów dziecka zwiększyła się o 105 i wyniosła 331 (wzrost o 47%). Taka sytuacja może być wynikiem przekształcenia części rodzin zastępczych w rodzinne domy dziecka, w przypadku sprawowania opieki nad więcej niż trojgiem dzieci. Większość rodzin zastępczych w roku 2012 stanowiły rodziny spokrewnione z dzieckiem – 82,0% ogółu rodzin, dalej rodziny niezawodowe z dzieckiem – 13,5% i zawodowe rodziny zastępcze - 4,5%. W roku 2013 proporcje te uległy nieznacznej zmianie tj. zmniejszyła się liczba rodzin spokrewnionych z dzieckiem (spadek o 17,3%), na rzecz rodzin niezawodowych (wzrost o 7%) oraz rodzin zawodowych – wzrost o 0,3% w skali kraju.

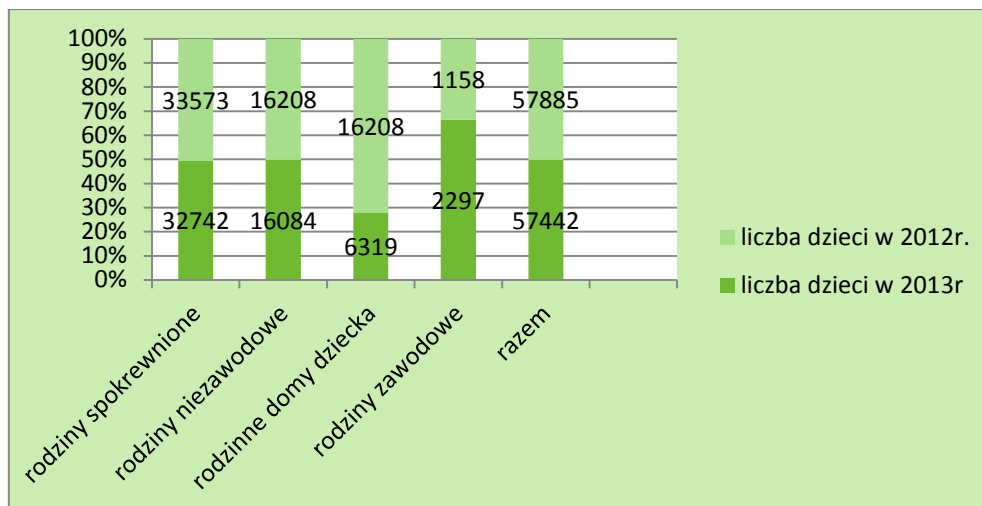
W ramach rodzin zawodowych w roku 2012 najliczniej reprezentowane były rodziny zawodowe (39,5%), następnie rodziny o charakterze pogotowia rodzinnego (29,1%). Stosunkowo nieliczne były rodziny specjalistyczne (14,6%) oraz rodziny wielodzietne (16,8%). Te drugie przekształcały się w rodziny zastępcze zawodowe lub rodzinne domy dziecka.

Wykres 1. Rodzinne formy opieki zastępczej w Polsce w latach 2012-2013

Źródło: Opracowanie GUS

Wykres 2. Dzieci w rodzinnych formach pieczy zastępczej w Polsce w latach 2012-2013

Źródło: Opracowanie GUS

W 2012 r. **rodziny zastępcze i rodzinne domy dziecka** zapewniły opiekę dla 51.600 dzieci do 18 roku życia oraz 6.300 dzieci w wieku 18-24. Wśród dzieci przebywających w rodzinnej pieczy zastępczej, najmniej było dzieci najmłodszych, tj. w przedziale wiekowym 0-3 lata - 5.000, co stanowiło 8,7% ogółu dzieci, a wychowanków w wieku 4-6 lat oraz osób pełnoletnich - po 6.300, tj. po 10,9%. Największy odsetek stanowiły dzieci w wieku 7-13 lat (22.300, tj. 38,6%) oraz 14-17 lat (17.900, tj. 31,0%).

Taka sama tendencja utrzymywała się w roku 2013r. , w którym również największy odsetek dzieci w pieczy zastępczej stanowiły dzieci w wieku 7-13 lat (38%) oraz 14-17 lat (31%). Najmniejszą liczbę dzieci w rodzinach zastępczych stanowiły dzieci w grupie wiekowej 0-3 lata (8%) oraz 4-6 lat (10%). Wychowankowie powyżej 18 roku życia stanowili ok. 13% ogółu umieszczonych w pieczy zastępczej.

Instytucjonalne formy pieczy zastępczej.

Pod koniec **2012** r. funkcjonowały 843 placówki instytucjonalnej pieczy zastępczej, z tego 841 **placówek opiekuńczo-wychowawczych** oraz 1 regionalna placówka opiekuńczo-terapeutyczna i 1 ośrodek preadopcyjny. Wśród tych pierwszych działało 270 placówek rodzinnych, 414 socjalizacyjnych, 31 interwencyjnych, 4 specjalistyczno-terapeutyczne oraz 122 placówki łączące zadania. Placówki te łączą działania socjalizacyjne (w 118 placówkach), interwencyjne (w 108 placówkach) oraz specjalistyczno-terapeutyczne (w 19 placówkach). Łączna liczba miejsc w instytucjonalnej pieczy zastępczej wyniosła 19.752, w tym w placówkach opiekuńczo-wychowawczych -19.712 .

W roku 2013 liczba placówek opiekuńczo-wychowawczych zwiększyła się o 105 i wynosiła 946. Ponadto powstały 2 kolejne regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne i 1 ośrodek preadopcyjny. W porównaniu z rokiem 2012 o 30 zmniejszyła się liczba placówek rodzinnych oraz o 5 zmalała liczba placówek łączących zadania. Zwiększyła się natomiast liczba placówek socjalizacyjnych (o 123), placówek interwencyjnych (z 31 na 40) oraz specjalistyczno-terapeutycznych – wzrost o 8, a tym samym pomimo zwiększającej się liczby rodzinnych form opieki nad dziećmi, nadal duże znaczenie w organizowaniu pieczy zastępczej mają formy instytucjonalne.

W placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej, które zapewniały stałą opiekę całodobową, w ostatnim dniu roku 2012 przebywało 19.200 wychowanków (w ciągu roku sprawozdawczego 28.000 dzieci), a w samych placówkach opiekuńczo-wychowawczych odpowiednio: 19.100 oraz 27.800 osób. Liczba wychowanków w poszczególnych placówkach opiekuńczo-wychowawczych, kształtowała się następująco:

- typ rodzinny – 2.200 dzieci (2.500 w ciągu roku),
- typ socjalizacyjny – 9.000 (15.300 w ciągu roku),
- typ interwencyjny – 600 (1.800 w ciągu roku),
- typ specjalistyczno-terapeutyczny – 100 w ciągu roku,
- łącząca zadania – 4.900 (8.100 w ciągu roku):
 - ✓ część socjalizacyjna 3.300. (4.700. w ciągu roku),
 - ✓ część interwencyjna 1.200. (2.500 w ciągu roku),
 - ✓ część specjalistyczno-terapeutyczna 500. (800 w ciągu roku).

Ponadto w regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej przebywało 49 dzieci (58 w ciągu roku), natomiast w ośrodku preadopcyjnym odpowiednio: 23 i 101 dzieci.

W roku **2013** w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej, które zapewniały stałą opiekę całodobową, przebywało 19.300 wychowanków (w ciągu roku sprawozdawczego 27.300 dzieci). Liczba wychowanków w poszczególnych placówkach opiekuńczo-wychowawczych, kształtowała się następująco:

- regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne – 115 osób (202 w ciągu roku),
- interwencyjne ośrodki preadopcyjne – 41 osób (138 w ciągu roku),
- placówki opiekuńczo-wychowawcze – 19.100. (27.000 w ciągu roku):
 - ✓ typu rodzinnego – 2.000 (2.300 w ciągu roku),
 - ✓ typu socjalizacyjnego – 12.800 (17.700 w ciągu roku),
 - ✓ typu interwencyjnego – 800. (2.100 w ciągu roku),
 - ✓ typu specjalistyczno-terapeutycznego – 200 (300 w ciągu roku),
 - ✓ łączące zadania – 3.400 (5.200. w ciągu roku).

Najmłodsi wychowankowie (do lat 6) stanowili 12,4% ogółu dzieci umieszczonych w placówkach instytucjonalnej pieczy zastępczej. Najliczniejszą grupę tworzyli wychowankowie w wieku 7-13 lat (31,9% ogółu wychowanków) oraz 14-17 lat (48,0%). Osoby powyżej 18 rż. stanowiły 7,7%.

Z powyższego zestawienia wynika, że liczba dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w roku 2012 i 2013 utrzymywała się na tym samym poziomie. W roku 2013 zmniejszyła się liczba dzieci przebywających w placówkach rodzinnych oraz w placówkach łączących zadania, natomiast wzrosła liczba dzieci w placówkach socjalizacyjnych i interwencyjnych. Największy wzrost liczby dzieci zanotowano w placówkach specjalistyczno-terapeutycznych (o 200% w skali roku). Spadek liczby dzieci umieszczonych w placówkach rodzinnych wynika ze zmniejszenia liczby tego rodzaju

instytucji w porównaniu z rokiem 2012. Znaczącym zjawiskiem jest również coraz większe zapotrzebowanie na miejsca w placówkach specjalistyczno-terapeutycznych, co świadczy o tym, że stale wzrasta liczba dzieci z problemami zdrowotnymi, wymagająca specjalistycznych oddziaływań terapeutycznych. Dużą grupę nadal stanowią dzieci poniżej 7 roku życia przebywające w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Przyczyną takiej sytuacji jest często brak miejsc w rodzinnych formach opieki lub konieczność umieszczania w pieczy licznych rodzeństwa, wśród których znajdują się dzieci w różnych kategoriach wiekowych.

Z danych GUS wynika, że najwięcej dzieci w opiece zastępczej występuje w województwach śląskim, mazowieckim i dolnośląskim, natomiast najmniej dzieci w pieczy zastępczej przebywa w województwach podlaskim, opolskim i świętokrzyskim, czyli odpowiednio do wielkości i liczby mieszkańców. Województwo świętokrzyskie charakteryzuje się wyższym niż średnia udziałem dzieci w placówkach rodzinnych, przy niższym niż przeciętna wskaźniku liczby dzieci w placówkach całodobowych. Ponadto w województwie świętokrzyskim odnotowano najwyższą wartość udziału dzieci w placówkach rodzinnych (23,6 %). Warto zaznaczyć, że województwo świętokrzyskie posiada jeden z najwyższych wskaźników w zakresie udziału dzieci z rodzinnej pieczy zastępczej i placówek rodzinnych do całości pieczy zastępczej- 80,9%, co również stanowi pozytywną tendencję w skali kraju.

Powyższa analiza wskazuje, że w województwie mazowieckim utrzymuje się pozytywna tendencja w zakresie organizacji pieczy zastępczej dla dzieci, jednak w skali kraju ta problematyka jest dość zróżnicowana. Poniżej przedstawiono analizę danych dotyczących wspierania rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, jak również organizację pieczy zastępczej funkcjonującej na terenie powiatu mińskiego.

2.3. Diagnoza pieczy zastępczej na terenie powiatu mińskiego.

Problematyka organizacji pieczy zastępczej w powiecie mińskim, zasadniczo nie różni się od danych zaprezentowanych w raportach GUS z roku 2012 i 2013.

Podstawowym zadaniem Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim jako organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Mińskim jest podmiotowość dziecka i rodziny oraz prawo dziecka do:

- wychowania w rodzinie, a w przypadku wychowania dziecka poza rodziną zapewnienia w miarę możliwości zgodnie z jego potrzebami opieki i wychowania w rodzinnych formach opieki zastępczej,
- zapewnienia stabilnego środowiska wychowawczego,
- utrzymywania osobistych kontaktów z rodziną,
- powrotu do rodziny naturalnej,
- ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka,
- praktyk religijnych zgodnych z wolą rodziców i potrzebami dziecka,
- traktowania w sposób sprzyjający poczuciu godności i wartości osobowej,
- kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i indywidualności oraz zabawy i wypoczynku,
- dostępu do informacji,
- pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia,
- wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą,
- ochrony przed poniżającym traktowaniem i poniżaniem.

Dotychczasowe doświadczenia wskazują, że rodzinne formy pieczy zastępczej są ważnym elementem w systemie opieki nad dzieckiem. W środowiskach tych dzieci mają zapewnioną opiekę przez stałych opiekunów, którzy poprzez swoje działania w sposób naturalny uczą je pełnienia określonych ról społecznych i wprowadzają w dorosłe życie. W celu oceny potrzeb w zakresie pieczy zastępczej w powiecie mińskim dokonano analizy rodzin zastępczych, funkcjonujących w okresie trzech minionych lat. Wzięto pod uwagę wnioski pracowników Centrum realizujących proces szkoleniowo-kwalifikacyjny kandydatów na zawodowe i niezawodowe rodziny zastępcze oraz potrzeby wskazane w rocznych sprawozdaniach Dyrektora PCPR w Mińsku Mazowieckim.

Rodzinna Piecza Zastępcza

Rodzina piecza zastępcza jest formą tymczasowej opieki nad dzieckiem. W sytuacji, kiedy dziecko nie może wychowywać się w swojej rodzinie biologicznej, najlepszym wyjściem jest zapewnienie mu opieki rodzinnej w rodzinie zastępczej: spokrewnionej, niezawodowej, zawodowej lub w rodzinnym domu dziecka.

Dziecko może pozostać w rodzinie zastępczej do osiągnięcia pełnoletności, a w przypadku podjęcia dalszego kształcenia – nie dłużej niż do 25 r. ż, ale również, w wyniku zmiany sytuacji prawnej (przywrócenie lub pozbawienie władzy rodzicielskiej), może ustać potrzeba sprawowania dalszej pieczy zastępczej. Kandydaci na rodziny zastępcze, podejmując decyzję o utworzeniu rodziny zastępczej, muszą posiadać świadomość czasowości opieki nad dzieckiem, brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej lub umieszczenia go w rodzinie adopcyjnej.

Jeśli rodzice biologiczni nie mogą wypełniać wobec swego dziecka funkcji opiekuńczo-wychowawczych oznacza to, że zostali trwale lub czasowo pozbawieni władzy rodzicielskiej albo władza ta została im ograniczona lub zawieszona. Najczęściej do rodziny zastępczej trafiają dzieci rodziców o ograniczonej i zawieszanej władzy rodzicielskiej.

Tabela 1. Rodziny zastępcze na terenie powiatu mińskiego w roku 2012

		Rodziny spokrewnione	Rodziny niezawodowe	Rodziny zawodowe	Razem
2012	liczba rodz. zast	69	46	4	119
	liczba dzieci	90	61	18	169

Źródło: Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim

Tabela 2. Rodziny zastępcze na terenie powiatu mińskiego w roku 2013

		Rodziny spokrewnione	Rodziny niezawodowe	Rodziny zawodowe	Razem
2013	liczba rodz. zast	74	48	3	125
	liczba dzieci	96	63	12	171

Źródło: Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim

Tabela 3. Rodziny zastępcze na terenie powiatu mińskiego w roku 2014

		Rodziny spokrewnione	Rodziny niezawodowe	Rodziny zawodowe	Razem
2014	liczba rodz. zast	80	48	2	130
	liczba dzieci	103	64	5	172

Źródło: Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim

Jak wynika z zebranych powyżej danych, na terenie naszego powiatu zdecydowaną większość stanowią rodziny zastępcze spokrewnione, tj. rodziny, w których opiekunami dzieci są dziadkowie bądź rodzeństwo, następnie rodziny zastępcze niezawodowe, czyli wujostwo lub osoby obce oraz rodziny zawodowe. Podopiecznymi pieczy zastępczej są dzieci, które zostały umieszczone w rodzinach zastępczych głównie na skutek zaniedbania ze strony rodziców biologicznych, przemocy domowej i uzależnień. Część dzieci przebywa w rodzinach zastępczych na skutek utraty jednego lub obojga rodziców.

Porównanie lat 2012 – 2014 pozwala na stwierdzenie, że liczba rodzin zastępczych i dzieci w nich umieszczonych utrzymuje się na tym samym poziomie. Istnieje jednak potrzeba utworzenia nowych zawodowych rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka oraz rodzin zastępczych specjalistycznych ponieważ od kilku lat wzrasta liczba dzieci w pieczy zastępczej o szczególnych potrzebach zdrowotnych, posiadających orzeczenie o niepełnosprawności lub wskazania o potrzebie kształcenia specjalnego. Ponadto wśród potrzeb do umieszczenia małoletnich w pieczy zastępczej większość stanowią liczne rodzeństwa (troje i więcej dzieci) lub wychowankowie w wieku powyżej 14 lat, dla których znalezienie miejsca w rodzinnych formach pieczy zastępczej stanowi dużą trudność. Pozytywnym zjawiskiem, jest fakt iż corocznie spośród dzieci umieszczonych w rodzinach zastępczych SA dzieci powracające do rodzin biologicznych, głównie dzięki współpracy pracowników różnych instytucji, w tym opiekunów zastępczych, koordynatorów, asystentów rodziny czy kuratorów rodzinnych. Ponadto w miarę możliwości regulowana jest sytuacja prawna dzieci, dzięki czemu pozyskują własną rodzinę. W analizowanym okresie, czyli w latach 2012-2014, zostało przysposobionych 10 dzieci, które dotychczas przebywały w pieczy zastępczej.

Tabela 4. Liczba nowopowstałych rodzin zastępczych oraz liczba dzieci umieszczonych w rodzinnych formach pieczy zastępczej w latach 2012-2014

Rok	Liczba nowych rodzin zastępczych	Liczba umieszczonych dzieci
2012	11	12
2013	18	22
2014	16	23

Źródło: Sprawozdania z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim

Z powyższego zestawienia wynika, że liczba nowo powstałych rodzin zastępczych wzrastała do roku 2013. W roku 2014 utworzono 16 nowych rodzin zastępczych. Z kolei liczba dzieci umieszczanych w rodzinach zastępczych utrzymuje się na tym samym poziomie, co wynika z faktu, iż większość dzieci umieszczana jest w funkcjonujących już formach pieczy zastępczej.

Pomoc instytucjonalna

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- placówki opiekuńczo-wychowawczej, w tym typu: socjalizacyjnego; interwencyjnego; specjalistyczno-terapeutycznego; rodzinnego;
- regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej;
- interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Na terenie powiatu mińskiego funkcjonują dwie **Placówki opiekuńczo-wychowawcze**

- Dom Dziecka w Falbogach gmina Kałuszyn liczba miejsc – 30
- Do Dziecka im. św. Matki Weroniki w Siennicy liczba miejsc – 14

Tabela 5. Liczba dzieci w placówkach na terenie powiatu mińskiego

Liczba dzieci	2012	2013	2014*
Dom Dziecka Falbogi	44	41	26
Dom Dziecka Siennica	16	16	13
Razem	60	57	39

* stan na dzień 30.09.2014r

Tabela 6. Liczba dzieci w placówkach na terenie innych powiatów.

liczba dzieci	2012	2013	2014*
powiat warszawski	6	2	2
powiat chełmski	1	1	1
powiat otwocki	3	-	3
powiat garwoliński	1	-	1
powiat wołomiński	3	3	3
powiat łuków	1	1	1
powiat zamojski	6	-	-
powiat sępoleński	2		
Razem	23	7	11

* stan na dzień 30.09.2014r.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim Zarządzeniem Starosty Mińskiego Nr 73/11 z dnia 10 października 2011r. zostało wyznaczone do pełnienia funkcji organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie mińskim. W Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim zadanie to realizują pracownicy ds. pieczy zastępczej. Organizator rodzinnej pieczy zastępczej realizował zadania na podstawie art. 76 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Tabela 7. Pozyskiwanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej w latach 2012-2014

Rok	Liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej (ilość osób)	Liczba kandydatów, którzy pozytywnie przeszli proces kwalifikacji (ilość osób)
2012	17	13
2013	18	12
2014	15	6*

*liczba osób, które ukończyły pozytywnie proces kwalifikacji na dzień 31.12.2014r. Proces kwalifikacji pozostałych osób jest w toku.

W analizowanym okresie nadal pozyskiwano kandydatów do pełnienia niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej. Osoby pozyskiwały informacje o prowadzonym naborze ze strony internetowej PCPR, mediów oraz od istniejących już rodzin zastępczych. 15 osób co stanowiło 8 rodzin kandydatów zgłosiło się na szkolenie z czego 5 rodzin zostało zakwalifikowanych do

udziału w szkoleniu. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim posiada dwóch trenerów do prowadzenia szkolenia.

W instytucji organizatora rodzinnej pieczy zastępczej umocowana jest funkcja **koordynatora rodzinnych form pieczy zastępczej**. Koordynatora wyznacza organizator rodzinnej pieczy zastępczej, po zasięgnięciu opinii odpowiednio rodziny zastępczej lub prowadzącego rodzinny dom dziecka. Koordynator rodzinnej pieczy zastępczej nie może jednocześnie prowadzić postępowań z zakresu zadań realizowanych przez powiat, jak również nie może wykonywać obowiązków pracownika socjalnego. Wymagania dotyczące ilości rodzin zastępczych pozostających pod opieką koordynatora określa ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. Od 1 stycznia 2015r. opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej powinny zostać objęte wszystkie funkcjonujące rodziny zastępcze. Dotychczas obowiązek objęcia wsparciem koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej obejmował jedynie rodziny funkcjonujące poniżej 2 lat. Nowelizacja ustawy wprowadzona w roku 2014r. określiła nowe limity rodzin przypadających do współpracy z jednym koordynatorem, tj. 15 rodzin. Według stanu na dzień 31.12.2014r. organizator rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie mińskim zatrudniał do współpracy z rodzinami zastępczymi 2 koordynatorów, oraz 8 psychologów. Mając na uwadze zmianę przepisów koniecznym będzie zatrudnienie kolejnych specjalistów do współpracy z rodzinami zastępczymi.

Poniższa tabela przedstawia prognozowane zapotrzebowanie w latach 2015-2017 dotyczące liczby koordynatorów zobowiązanych do współpracy z rodzinami zastępczymi.

Tabela 8. Zapotrzebowanie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej

Rok	Liczba rodzin zastępczych	Liczba rodzin przypadających na jednego koordynatora	Liczba koordynatorów do współpracy z rodzinami zastępczymi zgodnie z art. 77 ust.4 przedmiotowej ustawy
2015	130	15	9
2016	135	15	9
2017	130	15	9

Udzielanie pomocy dla usamodzielnianych wychowanków rodzin zastępczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, młodzieżowych ośrodków wychowawczych.

W związku z wejściem w życie ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej od dnia 1 stycznia 2012r. pełnoletni wychowankowie opuszczający rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze zostali objęci pomocą dla osób usamodzielnianych zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej. W myśl art. 240 ust.1 cytowanej ustawy w przypadku wychowanków, którzy opuścili rodzinę zastępczą lub placówkę opiekuńczo-wychowawczą przed dniem wejścia w życie ustawy, czyli do dnia 31 grudnia 2011r. miały zastosowanie dotychczasowe przepisy ustawy o pomocy społecznej. Osoby te otrzymywały zatem przysługujące im świadczenia według innych zasad niż wychowankowie, którzy opuścili wyżej wymienione formy pieczy zastępczej po dniu 1 stycznia 2012r.

Osoba, która osiągnęła pełnoletność w rodzinie zastępczej oraz osoba pełnoletnia opuszczająca placówkę opiekuńczo – wychowawczą typu rodzinnego i socjalizacyjnego jest objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, jak również przez pomoc:

- pieniężną na usamodzielnienie,
- pieniężną na kontynuowanie nauki,
- w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych, w tym w mieszkaniu chronionym,
- w uzyskaniu zatrudnienia,
- na zagospodarowanie w formie rzeczowej.

Tabela 9. Liczba pełnoletnich wychowanków objętych procesem usamodzielnienia w latach 2012-2014

	2012	2013	2014
Liczba osób usamodzielnianych z rodzin zastępczych	41	37	33
Liczba osób usamodzielnianych z placówek	12	9	8
Razem			

Pomoc z tytułu kontynuowania nauki wypłacana jest na czas nauki nie dłużej jednak niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 roku życia. Pomoc na usamodzielnienie (w formie finansowej) oraz na zagospodarowanie (w formie rzeczowej) jest przyznawana po ukończeniu nauki przez wychowanków z przeznaczeniem na zakup niezbędnych urządzeń gospodarstwa domowego, mebli, sprzętów niezbędnych do podjęcia zatrudnienia.

Ważną kwestią dotyczącą wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych pochodzących z powiatu mińskiego jest pomoc w uzyskaniu mieszkania. Większość podopiecznych nie ma możliwości powrotu do domu rodzinnego, a w wielu przypadkach powrót jest niewskazany.

Pomoc w uzyskaniu zatrudnienia dla wychowanków polega na udzielaniu informacji o możliwych formach wsparcia przez instytucje realizujące to zadanie, kierowanie do PUP

w celu uzyskania informacji o posiadanych ofertach pracy, kierowaniu na staż, udział w kursach podnoszących kwalifikacje zawodowe.

Środki finansowe przeznaczone na pieczę zastępczą

Źródłem finansowania zadań realizowanych przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim w ramach ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej są środki finansowe pochodzące:

- z budżetu powiatu mińskiego.
- z budżetu państwa zgodnie z art.187 ust.1 pkt.2 (ministra właściwego ds. rodziny).
- z budżetu samorządów gminnych, zgodnie z art. 191 ust.9 i 10 ustawy.
- z budżetów innych powiatów , zgodnie z art.191.ust.4 ustawy.
- z odpłatności rodziców biologicznych.
- pozyskane w ramach POKL ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Tabela 10. Wydatkowane środki pieniężne na świadczenia dla rodzin zastępczych w latach 2012-2014

Rok	Środki pieniężne wydatkowane dla rodzin zastępczych	Środki pieniężne wydatkowane na placówki opiekuńczo wychowawcze	Środki pieniężne wydatkowane dla osób usamodzielnianych
2012	1 374 200,00	113 900,00	166 300,00
2013	1 427 900,00	68 200,00	172 700,00
2014	1 486 053,00	86 100,00	158 362,00

3. Roczne limity powstających rodzinnych form pieczy zastępczej

Biorąc pod uwagę art. 180 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dotyczący konieczności określenia limitów obligatoryjnych i fakultatywnych dotyczących tworzenia rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka zakłada się następujący plan zawierania umów z rodzinami zastępczymi z podziałem na lata 2015-2017.

Poniższa tabela określa liczbę rodzin zastępczych lub rodzinnych domów dziecka, które planuje się utworzyć w kolejnych latach. Jednocześnie należy podkreślić, że założone limity mogą ulec zmianie w zależności od aktualnych potrzeb, zmieniającej się sytuacji oraz posiadanych środków finansowych.

Rodzaj Rodzinnej formy pieczy zastępczej	2015	2016	2017
Rodzinne domy dziecka	0	1	1
Rodziny zastępcze zawodowe	1	do 2	do 2
Rodziny zastępcze specjalistyczne	0	1	1
Rodzina zastępcza zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego	0	1	1

Analiza SWOT

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • Wykwalifikowana i doświadczona kadra PCPR • Współpraca z jednostkami organizacyjnymi pomocy społecznej i innymi instytucjami zajmującymi się opieką nad dzieckiem i rodziną • Objęcie współpracą koordynatora funkcjonujących na terenie powiatu rodzin zastępczych • Prowadzenie szkoleń i kwalifikacji dla kandydatów na rodziny zastępcze • Prowadzenie szkoleń i wsparcia funkcjonujących rodzin zastępczych • Rozwój form rodzicielstwa zastępczego szczególnie rodzin zastępczych zawodowych 	<ul style="list-style-type: none"> • Brak osób chętnych do tworzenia rodzinnych form pieczy zastępczej • Niewystarczający poziom wymiany doświadczeń, informacji, wypracowania wspólnych projektów przez instytucje realizujące działania na rzecz dziecka i rodziny w powiecie i gminach • Brak lokali socjalnych lub komunalnych na terenie gmin oraz mieszkań chronionych dla wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych • Brak środków finansowych na realizację zadań z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • pozyskiwanie środków finansowych ze źródeł zewnętrznych na rzecz rozwoju rodzicielstwa zastępczego • sprawny system w zakresie pieczy zastępczej • zatrudnienie specjalistów do pracy z rodzinami zastępczymi • współpraca z instytucjami i organizacjami działającymi na rzecz dziecka i rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> • ubożenie i rozwarstwienie społeczeństwa • bezrobocie powodujące ubożenie i rozwarstwienie społeczeństwa oraz narastanie postaw bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych • brak chęci współpracy przez rodziny znajdujące się w kryzysie • Niespójność przepisów prawa i trudności w jego interpretacji

4. Cel główny i cele szczegółowe programu

CEL GŁÓWNY: Zorganizowanie efektywnego systemu wsparcia nad rodziną i dzieckiem.

Głównym celem realizacji „Powiatowego programu rozwoju pieczy zastępczej na terenie powiatu mińskiego w latach 2015 – 2017” jest zorganizowanie efektywnego systemu wsparcia nad rodziną i dzieckiem. Cel ten rozwinięty został o cztery cele szczegółowe, które wskazują na główne obszary działań w obrębie zadań wynikających z pieczy zastępczej.

Dziecku, któremu rodzina naturalna nie może zapewnić bezpośredniej opieki i wychowania należy zorganizować opiekę zastępczą. Szansą wzrastania dziecka w warunkach zbliżonych do naturalnych są rodziny zastępcze. Obecne rozwiązania ustawowe kładą nacisk na rozwijanie rodzinnych zastępczych form opieki oraz kompleksową pracę z rodziną biologiczną na rzecz powrotu dziecka do domu. Pozyskanie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz wspieranie tych rodzin zastępczych, które już funkcjonują przyczyni się do wzmocnienia obecnego systemu opieki w powiecie mińskim. Ponadto istnieje konieczność by w zintegrowanym systemie opieki nad dzieckiem i rodziną uwzględnić działania mające na celu przygotowanie wychowanków do samodzielnego życia po opuszczeniu placówki opiekuńczo - wychowawczej i rodziny zastępczej. W czasie pobytu w pieczy zastępczej, wychowanek powinien nabyć odpowiednie umiejętności i wiedzę niezbędną do wejścia w dorosłe życie i samodzielnego funkcjonowania. Przygotowanie wychowanków do samodzielnego, dorosłego życia powinno w przyszłości zapobiec ich społecznemu wykluczeniu. Ważną kwestią jest również pomoc osobom usamodzielnianym opuszczającym różne formy pieczy zastępczej, poprzez umożliwienie zakwaterowania w mieszkaniu chronionym, do czasu pozyskania własnego lokalu mieszkalnego, jak również pomoc w uzyskaniu zatrudnienia, kierowanie do PUP, umożliwienie odbycia staży zawodowych, uczestnictwo w kursach podnoszących kwalifikacje itp.

Harmonogram działań:

Lp.	cel szczegółowy	działanie	termin realizacji	efekty	wskaźniki	realizatorzy
1	Doskonalenie systemu opieki nad dzieckiem przebywającym poza środowiskiem naturalnym oraz rozwijanie współpracy rodziną naturalną	<p>1. Udział w kampaniach promujących idee rodzicielstwa zastępczego.</p> <p>2. Rozwój zawodowych i niezawodowych form opieki nad dzieckiem, z uwzględnieniem rodzin specjalistycznych.</p> <p>3. Wspieranie rodzin zastępczych w podejmowania działań i współpracy z instytucjami działającymi na rzecz powrotu dzieci do rodzin naturalnych.</p> <p>4. Pozyskanie i przygotowanie kandydatów do pełnienia funkcji niezawodowej, zawodowej rodziny zastępczej i do prowadzenia rodzinnego domu dziecka.</p> <p>5. Prowadzenie procesu diagnostyczno-kwalifikacyjnego pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.</p> <p>6. Współpraca i koordynacja instytucji i służb działających na terenie powiatu mińskiego na rzecz aktywizacji rodziny naturalnej w celu poprawy własnej sytuacji życiowej oraz zmiany stylu życia.</p> <p>7. Współpraca z rodzicami naturalnymi dziecka umieszczonego w rodzinie zastępczej, placówce</p>	2015-2017	<p>1. Powstanie różnorodnych form opieki zastępczej w powiecie mińskim.</p> <p>2. Postrzeganie rodzin zastępczych jako integralnego elementu systemu pieczy zastępczej.</p> <p>3. Wzrost liczby rodzin zastępczych - niezawodowych i zawodowych.</p> <p>4. Kompleksowa diagnoza i szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.</p> <p>5. Przejmowanie przez rodziny biologiczne opieki nad własnym dzieckiem.</p> <p>6. Wsparcie rodziców zastępczych również przez organizacje pozarządowe.</p> <p>7. Podniesieni prestiżu rodzin zastępczych jako istotnego elementu systemu pieczy zastępczej.</p> <p>8. Liczba zawodowych rodzin zastępczych funkcjonujących w powiecie mińskim zgodnie</p>	<p>1. Liczba pozyskanych kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.</p> <p>2. Liczba rodzin, które otrzymały świadectwo kwalifikacyjne do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.</p> <p>3. Liczba rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych, pogotowia rodzinnego i rodzinnych domów dziecka.</p> <p>4. Liczba rodzin zastępczych korzystających z pomocy specjalistycznej.</p> <p>5. Działające grupy wsparcia rodziców zastępczych.</p> <p>6. Liczba</p>	PCPR w Mińsku Mazowieckim, ośrodki pomocy społecznej, asystenci rodzin, organizacje pozarządowe.

		<p>opiekuńczo-wychowawczej na rzecz reintegracji rodziny.</p> <p>8. Współpraca z instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz pieczy zastępczej i rodzicielstwa zastępczego.</p>		<p>z ustalonym limitem na dany rok kalendarzowy</p>	<p>wychowanków powracających z rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych do biologicznych rodzin.</p> <p>7. Liczba organizacji udzielających wsparcia oraz specyfika udzielonego wsparcia.</p> <p>8. Zwiększenie poczucia własnej wartości w pełnieniu funkcji rodziny zastępczej.</p>	
2	<p>Pomoc w usamodzielnianiu wychowanków placówek opiekuńczo-wychowawczych i rodzin zastępczych.</p>	<p>1. Systematyczne przygotowywanie wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych do procesu usamodzielnienia.</p> <p>2. Kształtowanie pozytywnego wizerunku wychowanka pieczy zastępczej.</p> <p>3. Tworzenie grup wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków.</p> <p>4. Organizowanie zajęć „kompetencji społecznych” oraz nauka umiejętności poruszania się na rynku pracy (CV, autoprezentacja, indywidualny plan</p>	2015-2017	<p>1. Przygotowanie wychowanków do procesu usamodzielnienia.</p> <p>2. Powstanie grupy wsparcia dla usamodzielnianych wychowanków.</p> <p>3. Pozyskanie nowych umiejętności z zakresu „kompetencji społecznych”.</p> <p>4. Nabycie umiejętności poruszania się na rynku pracy.</p> <p>5. Wsparcie finansowo-rzeczowe pełnoletniego</p>	<p>1. Liczba usamodzielnianych wychowanków uczęszczających na spotkania w utworzonej „grupie wsparcia”.</p> <p>2. Liczba wychowanków korzystających z różnych form wsparcia.</p> <p>3. Liczba wychowanków,</p>	<p>PCPR w Mińsku Mazowieckim, ośrodki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe, specjaliści, szkoły.</p>

		<p>rozwoju zawodowego itd.).</p> <p>5. Przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnianie i kontynuowanie nauki oraz zagospodarowywanie.</p> <p>6. Umożliwienie zamieszkania w mieszkaniu chronionym usamodzielnianym wychowankom, którzy po uzyskaniu pełnoletności nie mają możliwości zamieszkania z rodziną biologiczną.</p> <p>7. Współpraca instytucji i organizacji pozarządowych na rzecz kompleksowego wsparcia usamodzielnianych wychowanków.</p> <p>8. Organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym pieczę zastępczą poprzez udzielanie specjalistycznego poradnictwa : psychologicznego, pedagogicznego – celem zapobiegania wykluczeniu społecznemu.</p>		<p>wychowanka pieczy zastępczej.</p> <p>6. Powstanie mieszkania usamodzielnienia.</p> <p>7. Wsparcie usamodzielnianych wychowanków zgodnie z kompetencjami instytucji.</p> <p>8. Wsparcie wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych przez inne instytucje oraz organizacje pozarządowe działające w ramach zadań statutowych.</p>	<p>k którzy nabyli umiejętności poruszania się na rynku pracy.</p> <p>4. Liczba wychowanków otrzymujących świadczenie na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, pomoc na zagospodarowanie.</p>	
3	<p>Podniesienie jakości świadczonych usług w zakresie pieczy zastępczej.</p>	<p>1. Doskonalenie kadry realizującej zadania z zakresu pieczy zastępczej.</p> <p>2. Udział pracowników Centrum pracujących w obszarze pieczy zastępczej w szkoleniach i konferencjach w zakresie pomocy dziecku i rodzinie.</p> <p>3. Upowszechnianie dobrych praktyk w obszarze opieki nad dzieckiem i rodziną.</p>	2015-2017	<p>1. Wzrost wiedzy i umiejętności wśród kadry pomocy społecznej pomocy rodzinie i dziecku.</p> <p>2. Poznanie i wdrożenie dobrych rozwiązań w obszarze pomocy rodzinie i dziecku.</p> <p>3. Wdrażanie innowacyjnych metod w pracy z rodziną.</p> <p>4. Sprawny przepływ</p>	<p>1. Liczba zrealizowanych szkoleń i projektów w zakresie pieczy zastępczej.</p> <p>2. Liczba pracowników wdrażających nabyte umiejętności oraz sprawdzone rozwiązania w</p>	<p>Powiat Miński, PCPR w Mińsku Mazowieckim, ośrodki pomocy społecznej, asystenci rodzin, organizacje pozarządowe</p>

		<p>4. Współpraca z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz pieczy zastępczej.</p> <p>5. Systematyczna współpraca z ośrodkami pomocy społecznej z terenu powiatu mińskiego – pracownikami socjalnymi, asystentami rodzinnymi, placówkami edukacyjnymi, specjalistami, sądami oraz podstawową opieką zdrowotną.</p> <p>6. Znalezienie lokalizacji i budowa domów dziecka spełniającego standard określony w art. 230 ust. 1 ustawy. Należy rozważyć budowę jednego lub dwóch domów dziecka.</p>		<p>informacji między poszczególnymi podmiotami realizującymi zadania na rzecz pieczy zastępczej na poziomie gminnym, powiatowym.</p> <p>5. Dom Dziecka spełniający standard określony w ustawie.</p>	<p>obszarze pomocy rodzinie i dziecku.</p> <p>3. Formy wsparcia pracowników pomocy społecznej.</p> <p>4. Liczba pracowników wdrażających innowacyjne metody pracy.</p> <p>5. Liczba pracowników podnoszących swoje kwalifikacje.</p> <p>6. Liczba domów dziecka na terenie powiatu mińskiego.</p> <p>7. Liczba dzieci umieszczonych w domach dziecka na terenie powiatu mińskiego</p>	
4	<p>Wsparcie istniejących rodzin zastępczych w powiecie mińskim</p>	<p>1. Zatrudnienie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.</p> <p>2. Szkolenia już istniejących rodzin zastępczych: niezawodowych, zawodowych oraz rodzin spokrewnionych.</p> <p>3. Poradnictwo specjalistyczne - prawne, psychologiczne, socjalne dla rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych oraz spokrewnionych.</p>	2015-2017	<p>1. Poszerzenie przez rodziny: niezawodowe, zawodowe i spokrewnione umiejętności opiekuńczo-wychowawczych oraz umiejętności wspierających dzieci w rozwoju.</p> <p>2. Poprawa funkcjonowania rodzin zastępczych w wypełnianiu funkcji</p>	<p>1. Liczba zatrudnionych koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej w roku 2015, 2016, 2017.</p> <p>2. Liczba rodzin: niezawodowych, zawodowych oraz spokrewnionych</p>	<p>PCPR w Mińsku Mazowieckim, ośrodki pomocy społecznej, asystenci rodzin, organizacje pozarządowe,</p>

		<p>4. Wspieranie rodziców zastępczych w wypełnianiu funkcji wychowawczej i opiekuńczej.</p> <p>5. Prowadzenie grup wsparcia dla rodzin zastępczych niezawodowych, zawodowych oraz spokrewnionych.</p> <p>6. Wyplacanie świadczeń: rodzinom niezawodowym, zawodowym oraz spokrewnionym.</p> <p>7. Pomoc rodzinom zastępczym w uzyskaniu dostępu do specjalistycznej opieki medycznej, specjalistycznej - w tym psychologicznej i pedagogicznej, prawnej.</p>		<p>opiekuńczo-wychowawczej.</p> <p>3. Wsparcie rodzin zastępczych w formie poradnictwa specjalistycznego takiego jak: prawne, psychologiczne, socjalne.</p>	<p>uczestniczących w szkoleniach, spotkaniach, konferencjach dokształcających zawodowo.</p> <p>3. Liczba rodzin zastępczych korzystających z poradnictwa specjalistycznego, w tym poradnictwo prawne, psychologiczne, socjalne</p> <p>4. Liczba rodzin niezawodowych, zawodowych, spokrewnionych uczestniczących w grupie wsparcia.</p> <p>5. Wydatkowana kwota na świadczenia dla rodzin w roku 2015, 2016, 2017.</p>	<p>placówki służby zdrowia</p>
--	--	---	--	---	--	--------------------------------

5. Zakładane rezultaty realizacji programu.

1. Wzmocnienie systemu wsparcia dla rodzin zagrożonych bezradnością opiekuńczo – wychowawczą oraz rodzin dysfunkcyjnych.
2. Zwiększenie liczby niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych.
3. Wsparcie istniejących rodzin zastępczych poprzez organizowanie specjalistycznych szkoleń mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych, prowadzenie grup wsparcia, zapewnianie dostępu do specjalistycznej pomocy, przyznawanie dodatkowych świadczeń dla rodzin zastępczych zawodowych, zatrudnianie osób do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi i przy pracach gospodarskich oraz organizowanie pomocy wolontariuszy.
4. Zatrudnienie koordynatorów (1 koordynator na 15 rodzin zastępczych) celem udzielania pomocy rodzinom sprawującym pieczę zastępczą w realizacji ich zadań oraz współpracy z asystentami rodziny i pracownikami socjalnymi zatrudnionymi w gminach na terenie powiatu mińskiego.
5. Kompleksowa pomoc osobom usamodzielnianym oraz większe wsparcie w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia, w tym poprzez wsparcie rzeczowe i finansowe.
6. Wzmocnienie procesu aktywizowania osób usamodzielnianych, kontynuowania nauki, uzyskiwania kwalifikacji zawodowych oraz podejmowania pracy.
7. Zwiększenie liczby dzieci wracających z pieczy zastępczej pod opiekę rodziny biologicznej.

Monitoring i ewaluacja programu:

Koordinatorem Programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim. Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań. Celem ewaluacji będą następujące zagadnienia:

1. Czy program wspomaga rozwój rodzin zastępczych w naszym powiecie?
2. Czy zagwarantowano wystarczające środki na realizację programu?
3. Czy do pieczy zastępczej trafiają tylko te dzieci, których rodzice mimo wsparcia ze strony gminy nie wypełniają swoich obowiązków?
4. Czy współpraca z ośrodkiem pomocy społecznej (asystentem rodziny) z koordynatorem pieczy zastępczej stwarza właściwe warunki do współdziałania rodziny biologicznej z rodziną zastępczą lub placówką opiekuńczo-wychowawczą?
5. Które metody pracy dały oczekiwane rezultaty, a które należy zmienić?

Monitorowanie „Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Mińskim na lata 2015–2017” odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonania zadań oraz analizy zbieranych informacji nt. realizacji kierunków działań ujętych w Programie. Informacje te przedkładane będą Radzie Powiatu, Zarządowi Powiatu w corocznych sprawozdaniach z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Mińsku Mazowieckim. Program ma charakter otwarty i może podlegać zmianom w zależności od pojawiających się potrzeb i sytuacji społecznej.